

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТІВ В УМОВАХ МАСОВОЇ ЗАГИБЕЛІ ЛЮДЕЙ

Моргун А.О.¹, Хижняк В.В.², Моргун О.О.¹, Малихіна О.І.¹, Войтов Є.О.¹, Пасюга О.І.¹

¹ КЗ «Харківське обласне бюро судово-медичної експертизи»

² Харківський національний медичний університет

Резюме. У статті запропоновано авторський погляд на шляхи оптимізації роботи судово-медичних експертів в умовах масової загибелі людей та ідентифікацію як основний спосіб моделювання механізму події й визначення часу обставин, що склалися при виникненні масових жертв (природні катаклізми, масові аварії, катастрофи, отруєння, протестні та бойові дії). Показано важливу роль сортування на основних етапах огляду масових жертв і проведення судово-медичних експертиз.

Ключові слова: масові жертви, ідентифікація, сортування, судова медицина, оптимізація, моделювання.

Вступ. Комплексний підхід для проведення ідентифікації осіб під час масових жертв будь-якого генезу (природні катаклізми, масові отруєння, аварії, протестні дії, техногенні катастрофи, бойові дії, епідемії, епізоотії тощо) не викликає сумнівів і нещодавно ствердився у сучасній вітчизняній і світовій практиці судової медицини [3, 5]. Основні засади першого досвіду роботи судових медиків в умовах масової загибелі людей було сформовано в зв'язку з початком проведення антитерористичної операції (далі – АТО) в Україні у 2014 р. Так, А.В. Кісь і В.Д. Мішалов та співавтори (2014) провели аналіз ефективності використання наявних можливостей обласних бюро судово-медичної експертизи України щодо бойових втрат в АТО на прилеглих територіях Сходу України [1, с. 4]. Автори визначили, що для здійснення заходів ідентифікації та паралельного проведення судово-медичної експертизи під час огляду великого обсягу біологічних об'єктів склад судово-медичної бригади може мати 6 судово-медичних експертів, 7 лаборантів, 1 медичного реєстратора, 3-4 санітара. До зазначених заходів може бути залучений персонал, що не має відповідної підготовки, а саме – волонтери, військові службовці та ін. На всіх етапах виконання роботи та її організаційно-методичний контроль належить досвідченим співробітникам відділу судово-медичної експертизи трупів обласних бюро судово-медичної експертизи. Крім того, авторами запропоновано використання конвеєрно-послідовного підходу до огляду великої кількості жертв бойових дій, що скорочує термін сортування трупів та проведення судово-медичних експертиз і має велике соціально-психологічне значення [1, с. 7-8].

Відповідно до чинного законодавства України у 2018 р. АТО буде завершено. Формується нова оборонна політика на сході України у виді операції Об'єднаних сил [2]. Тому є потреба узагальнити досвід, який отримано за період АТО, і визначити шляхи оптимізації роботи судових медиків в умовах масової загибелі людей.

В.В. Войченко та співавтори (2017) обґрунтували важливість застосування комплексного підходу при судово-медичній ідентифікації трупів невідомих осіб при масових жертвах під час збройних конфліктів і катастроф [3, с. 21].

В.Д. Мішалов (2017) методами варіаційної статистики дослідив окремих вид протестних масових жертв на Майдані під час революції Гідності у 2014 р., який отримав відповідну фахову судово-медичну оцінку [4]. Він доказав, що переважала питома вага вогнепальної травми серед жертв Майдану.

Застосування міжнародного досвіду в Україні за питань постконфліктних операцій з ідентифікації посіло центральне місце на «Другому семінарі з судово-медичної ідентифікації людини під час збройних конфліктів та катастроф», який відбувся 21-23 березня 2017 р. у м. Дніпро за ініціативи Делегації Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні та Асоціації судових медиків України. Провідною тезою стало застосування інтеграційного комплексного підходу під час впізнання невідомих осіб з обов'язковим застосуванням усіх доступних сучасних ідентифікаційних експертних методів. Особлива увага на цьому форумі була зосереджена на принципових гуманітарних питаннях дбайливого поводження із залишками загиблих, максимально поважного ставлення до рідних і близьких загиблих осіб [5].

Слушні та вчасні пропозиції робить М.Ю. Коваленко (2017) щодо застосування «ідентифікації за припущенням» особи за антропометричними ознаками (методами габітоскопії та габітометрії) через неможливість упізнання обличчя та інших індивідуальних ознак зовнішності особи на відео- та фотозображеннях. Ці пропозиції ґрунтуються на високотехнологічних методах обробки цифрової та відеоінформації [6]. На наш погляд, ці пропозиції треба мати на увазі під час опрацювання шляхів оптимізації роботи судово-медичної служби при масовій загибелі людей.

Стає очевидною актуальність вивчення та удосконалення підходів вітчизняних та закордонних фахівців на шляху організації, оптимізації та проведення комплексних заходів при масових травматизмі та загибелі людей з метою ідентифікації особи.

Мета дослідження. Визначення шляхів оптимізації роботи судових медиків в умовах масової загибелі людей,

алгоритму ідентифікації як основного способу моделювання механізму і визначення часу та обставин, що виникають при масових жертвах, і з'ясування ролі сортування на основних етапах огляду масових жертв і проведення судово-медичних експертиз.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом стали власний експертний досвід першого автора статті під час ліквідації наслідків аварії авіалайнера «Boeing 777», що прямував рейсом МН-17 (Харків, 2014 р.), і трагедії під Іловайськом в зоні АТО (Запоріжжя, 2014 р.) та доступні літературні джерела з досвідом відповідних фахівців, що оброблені аналітичним методом.

Результати та їх обговорення. Наразі пропонується удосконалювати ідентифікацію масових жертв за наступною етіологічною типологією: природні катаклізми (повені, пожежі, землетруси, виверження вулканів, аномальні спека/холод, сонячна радіація, погіршення клімату, торнадо, нашествия комах тощо); техногенні катастрофи (промислові, сільськогосподарські, енергетичні, соціальні та ін.); масові отруєння (антропогенні та природні); аварії (шляхові, залізничні, авіаційні, водні, трубопровідні, шахтні, космічні та ін.); протестні дії (організовані, спонтанні); девіантні соціальні феномени (перевороты, революції, самогубства сектантів, політичні/соціальні технології, маніпулювання соціальними групами/електоратом тощо); бойові дії (повномасштабні, локальні, гібридні, поліцейські місії ООН); епідемії; епізоотії.

Термінологія по проблемам ідентифікації особи при масових жертвах також потребує упорядкування і доповнення. Типовими термінами, на нашу думку, вважаємо такі – загальна ідентифікація, судово-медична ідентифікація, аварії, катастрофи, катаклізми, феномени, технології, маніпулювання тощо. Ці та інші терміни потребують чіткого визначення, зокрема, із включенням судово-медичної складової.

Запропонована проблематика містить питання, що пов'язані з удосконаленням до сучасного рівня виявлення трупів та їх останків. Наприклад, щодо археологічних антропогенних артефактів, поховання під шаром води, землі, будівельних та інших матеріалів, руйнування трупів тваринами, рослинами, кліматичними факторами або штучно чи процесами гниття і т. д.

Низка складних питань існує під час застосування способів ідентифікації особи, що обумовлені масивними руйнуваннями тіла та його частин (голова, долоні тощо) внаслідок травм та гниття.

За нашою логікою ідентифікація особи при масових жертвах – комплекс заходів для розпізнання померлих (за певними критеріями), визначення найбільш вірогідного місця розташування під час смерті, вогнища летального агента, переміщення особи, а тому механізм травми, характер і вид травмуючого фактору, що відповідає парадигмі моделювання події. Останнє більш значуще для оперативно-слідчих органів, ніж для родичів загиблих. Наведемо кілька прикладів моделювання події за результатами ідентифікації загиблих.

1. Терористичний акт (вибух) в літаку з масовими жертвами як з боку громадян, так і у терористів. Ідентифікація осіб надає інформацію щодо кількості терористів і пасажирів/заручників, а також їхнє місце перебування під час вибуху. Крім того, методом виключення вираховується місце вибуху.

2. Повінь в Карпатах з багатьма жертвами. Завдяки ідентифікації осіб, їхнього місця виявлення і мешкання, результатів судово-медичного розтину можливо моделювати характер стихійного лиха (вода з прориву греблі, сель тощо), тривалість його, первинне вогнище і напрямок руху стихійного лиха.

3. Бойові локальні втрати. Судово-медична ідентифікація військовослужбовців, визначення у них характеру і об'єму травм надає чітку інформацію про зону (сектор) обстрілу, його масивність, вид набойів, ефективність укриття від прямих влучань і уламків, час утворення травм, а тому і час події.

4. Масові отруєння (побутові, техногенно-технологічні, бойовими газами, секти самогубців, інтернетспільноти самогубців). В таких випадках ідентифікація і експертиза осіб допомагають визначити вогнище отрути (за кількістю трупів на одиницю площі та кількістю отрути в трупах). В деяких випадках вогнище визначають лише за наявності невеликої кількості трупів, навіть після переміщення їх з місця події та експертизи живих постраждалих осіб.

5. Пожежа (побутова, виробнича, бойова, під час масових заворушень, як у Києві та Одесі 2014 р.). Способи і тлумачення результатів ідентифікації аналогічні 4-му випадку. Крім того, з'ясовується характер пожежі – відкрите полум'я або висока температура.

Переходимо до розгляду методів ідентифікації особи. Ми їх поділяємо на візуальні та складні лабораторні. В свою чергу, серед візуальних методів виділяємо традиційно візуальні, візуально-документальні, візуальнопредметні.

Традиційно візуальні методи ідентифікації особи фіксують риси обличчя, антропологічні особливості, специфічні ознаки індивіда. Це татування, рубці, колір очей, волосся, зміна кольору волосся, пірсінг, зубні коронки тощо.

Візуально-документальні методи допомагають дослідити наявні документи особи. При наявності фотографії експерт порівнює її з трупом, у якого фото знайшли. Суттєву ідентифікаційну інформацію мають солдатські жетони, стільникові телефони з відеоінформацією і адресами, банківські картки тощо.

Візуально-предметними методами вивчають одяг особи, взуття та їх аксесуари. При цьому фіксують загальні параметри предметів (розмір, колір, фактура, фабричний або індивідуальний пошив і т. ін.) та індивідуальні особливості. Чи є одяг форменим, для спеціальних цілей, чи має захисні елементи, нашивки. Які предмети на голові. Чим характеризується взуття. Окрему увагу треба приділити огляду зброї (вид, номер), номерам і позначкам на рюкзаках, номерам на парашутах і броньованих жилетах та ін.

У разі неможливості застосувати візуальні методи ідентифікації особи (гниття, розчленування, обвуглювання, фрагментування тіла і т. п.) або їхня низька продуктивність, тоді треба переходити до складних лабораторних методів ідентифікації, а саме:

- реконструювання/відновлення обличчя, бальзамування, особливості зубної формули, ознаки застарілих переломів, післяопераційних рубців, дефектів кісток, наявність імплантатів, хронічних тяжких хвороб з деформацією, інвалідізацією, анкілозами, ампутаціями, видаленням (часткове або повне) внутрішніх органів, ДНК-ідентифікація тощо;

- виявлення особливостей організму променевими способами діагностики (рентгенографія, КТ, СКТ, МРТ);

- диференційна діагностика спотворених залишків людини і тварини (собака, теля, мавпа, сумчасті, морська тварина – тюлень, котик тощо), рослини (частина стовбуру) та інших істот земної кулі за допомогою спектральних і високотехнологічних сучасних досліджень. Реконструкція людини та її раси по кістяку чи його фрагментам за допомогою сучасного комп'ютерного обладнання і фотошопів;

- цитологічні та імунологічні дослідження тканин людини (клітини крові, м'язів, внутрішніх органів тощо) і його екскрементів.

Під час ідентифікації осіб при масових жертвах важливе місце посідає сортування біологічного матеріалу. Цей необхідний захід запобігає втратам часу на ідентифікацію, знижує навантаження на проведення складних лабораторних методів ідентифікації, знімає проблему проведення суцільної ДНК-ідентифікації, скорочує термін розслідування, швидше відбувається видача тіл загиблих, що ідентифіковані візуальними методами.

Сортування при масових жертвах (понад 20 осіб), на нашу думку, обумовлює виокремлення наступних етапних сортогруп трупів і трупного матеріалу (допускається комбінація сортогруп):

Сортогрупа 1 (далі – СГ1). На майданчик сортогрупи 1 переміщують і накопичують на ньому трупи осіб, що не зазнали руйнівний вплив високої температури, вибухів, розчленування, гниття, для ідентифікації їх родичами і експертами. На цих тілах збереглися взуття, одяг і головні убори з індивідуальними особливостями і аксесуарами, документи, жетони, носильні речі, татування, каблучки, хрестики, стільникові телефони з гаджетами і т. ін. Допоки трупи не стали гнилими, то треба зробити опис трупів, взуття і одягу, носильних речей, їхню відео- і фотофіксацію, перелік всіх елементів одягу і речей, скласти протоколи впізнання та ін. У разі відсутності можливості реалізації таких заходів необхідно забезпечити відповідне збереження трупів. Можливе переміщення жертв в інші області чи регіони для впізнання. Ця група найбільш перспективна для швидкої 100 % візуальної ідентифікації родичами загиблих і експертами без залучення складних лабораторних досліджень.

Сортогрупа 2 (далі – СГ2). Ділянка сортогрупи 2 має трупи з незначними або частковими проявами гниття і травм. Одяг, взуття, документи і носильні речі, в основному, в порядку. Вимоги до опису всього виявленого зберігаються. Ця група, як і СГ1, характеризується, як правило, простою процедурою візуальної ідентифікації (майже 100 %) родичами загиблих і фахівцями без залучення складних лабораторних досліджень. Лише тривалість її збільшується у 1,5 рази. Потреба в заходах збереження мерців зростає.

Сортогрупа 3 (далі – СГ3). Майданчик даної сортогрупи заповнюється трупами осіб у стані вираженого гниття, обвуглені, сильно травмовані, з частково збереженими одягом, взуттям, аксесуарами і деяких носильних речей, документів. Як і у попередніх випадках, обов'язкові відео- і фотофіксація, опис і документування, при необхідності – відправка одягу, взуття, речей, пірсінгів і т. ін. родичам жертв для впізнання. В СГ3 можлива візуальна ідентифікація, але значення складних лабораторних досліджень виходить на перший план, тому час на ідентифікацію і вартість її суттєво збільшуються. Ідентифікація здійснюється родичами жертв і фахівцями.

Сортогрупа 4 (далі – СГ4). Майданчик заповнюється фрагментами трупів, одягу, взуття, речей тощо. Ідентифікація без залучення складних лабораторних досліджень практично неможлива. Деякі заходи з переліку перших трьох сортогруп можливо задіяти і на цьому майданчику.

Сортування біологічного матеріалу нами пропонується робити протягом п'яти фаз із застосуванням маркування.

Фаза сортування № 1 триває протягом формування сортогруп 1-4. У цій фазі на мерців чіпляють перші бирки свого кольору із зазначенням місця виявлення трупа і другі бирки іншого кольору із зазначенням «впізнано/невпізнано».

Настає фаза сортування № 2. Трупи сортогруп 1-4 впізнано, але вони залишаються для сортування за характером травми (вогнепальна, тупа, термічна і т. ін.) і маркування третіми бирками свого кольору. Фази сортування № 1 і № 2 відбуваються на місці пригоди або поруч з ним.

Після фаз сортування № 1 і № 2 проводиться документальна фіксація маркування мерців (супровідний лист) та їх направляють до моргів з маркуванням трьома бирками на кожному: місце виявлення трупа; впізнано/невпізнано; характер травми. Маркування бирками фрагментів тіл робити своїм окремим кольором (особлива бирка).

Фаза сортування № 3. Цей етап включає проведення судово-медичної експертизи трупів сортогруп 1-3 і маркування мерців четвертими бирками із зазначенням внутрішніх ушкоджень.

Фаза сортування № 4. Вилучення біологічного матеріалу для складних лабораторних досліджень і маркування тіл та їх решток, яких ще не впізнано із сортогруп 2-4.

Фаза сортування № 5 (криміналістична). Групування і співставлення фрагментів мерців для відновлення цілісності тіл, реконструювання тіл та ідентифікації їх за віком, статтю, расою і т. п.

При забезпеченні повних і правильних сортуванні та маркуванні протягом всіх фаз для слідчого формується об'єктивне підґрунтя моделювання часу, місця і механізму пригоди (події), а для родичів жертв (що попали до сортогруп 1 і 2) – можливість швидкого отримання тіл загиблих та їх одягу і речей для поховання і останніх почесей.

Висновки. Наразі є потреба оптимізації роботи судових медиків в умовах масової загибелі людей. Ідентифікація особи при масових жертвах є ефективною при застосуванні комплексних заходів. Ідентифікація потребує удосконалення термінології та алгоритму дій. Показано види і засоби ідентифікації. Наголошено на певному порядку сортування і маркування біологічного матеріалу під час ідентифікації та проведення судовомедичних експертиз. Зроблено акцент на можливості моделювання слідчим часу, місця і механізму події на базі результатів ідентифікації, сортування масових жертв і проведених експертиз.

Література

1. Кісь АВ, Мішалов ВД, Войченко ВВ, Кравченко ЮМ. Оптимізація роботи судово-медичних експертів в умовах масової загибелі людей, пов'язаної з бойовими діями в зоні АТО. Судово-медична експертиза. 2014;2:12-6.
2. Радіо Свобода. Муженко: АТО на Донбасі завершується, операцію Об'єднаних сил очолить військово керівництво [Інтернет]. Київ: Радіо Свобода; 2018 [оновлено 2018 Лют 22; цитовано 2018 Лют 28]. Доступно: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29056099.html>
3. Войченко ВВ, Мішалов ВД, Мамедов ШМ, В'юн ВВ, Івашина ОХ. Комплексний підхід при проведенні судово-медичної ідентифікації загиблих під час збройних конфліктів та катастроф. Судово-медична експертиза. 2017;1:20-5.
4. Мішалов ВД. Судово-медична оцінка тілесних ушкоджень у протестувальників Майдану. Судово-медична експертиза. 2017;1:41-5.
5. Войченко ВВ, Мішалов ВД, В'юн ВВ. Другий семінар з судово-медичної ідентифікації людини під час збройних конфліктів та катастроф. Судово-медична експертиза. 2017;1:115-6.
6. Коваленко МЮ. Можливість попереднього встановлення (ідентифікації за припущенням) особи за антропометричними ознаками через неможливість упізнання обличчя та інших індивідуальних ознак зовнішності особи на відео- та фотозображеннях. Судово-медична експертиза. 2017;1:84-6.

References

1. Kis' AV, Mishalov VD, Voichenko VV, Kravchenko YuM. Optyimizatsiia roboty sudovo-medychnykh ekspertiv v umovakh masovoi zahybeli liudei, pov'iazanoi z boiovymy diiamy v zoni ATO [Experience of medicolegal experts and optimization of organizational actions for actions in the conditions of the mass deaths persons resulting of military operations]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2014;2:12-6 (in Ukrainian)
2. Radio Svoboda. Muzhenko: ATO na Donbasi zavershuet'sia, operatsiui Ob'iednanykh syl ocholyt' viis'kove kerivnytstvo [Muzhenko: The anti-terrorist operation in Donbass is coming to an end, the Joint Forces operation will be led by the military leadership] [Internet]. Kyiv: Radio Svoboda; 2018 [onovleno 2018 Liut 22; tsytovano 2018 Liut 28]. Dostupno: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29056099.html> (in Ukrainian)
3. Voichenko VV, Mishalov VD, Mamedov ShMo, V'iun VV, Ivashyna OKh. Kompleksnyi pidkhid pry provedenni sudovo-medychnoi identyfikatsii zahybylykh pid chas zbroinykh konfliktiv ta katastrof [A comprehensive approach for the forensic identification of victims during armed conflicts and disasters]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2017;1:20-5. (in Ukrainian)
4. Mishalov VD. Sudovo-medychna otsinka tilesnykh ushkozhen' u protestoval'nykiv Maidanu [Forensic medicine features injuries of protesters in Maidan]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2017;1:41-5. (in Ukrainian)
5. Voichenko VV, Mishalov VD, V'iun VV. Druhyi seminar z sudovo-medychnoi identyfikatsii liudyny pid chas zbroinykh konfliktiv ta katastrof [Second seminar on forensic identification of people during armed conflicts and catastrophes]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2017;1:115-6. (in Ukrainian)
6. Kovalenko Miu. Mozhlyvist' poperedn'oho vstanovlennia (identyfikatsii za prypuschenniam) osoby za antropometrychnymy oznakamy cherez nemozhlyvist' upiznannia oblychchia ta inshykh indyvidual'nykh oznak zovnishnosti osoby na video- ta fotozobrazhenniakh [Possibility of preliminary identification (identification for the assumption) of personality on anthropometric symbols because of the inability of face recognition and other individual symbols of the personality of the individual on video and photo images]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2017;1:84-6. (in Ukrainian)

ОПТИМИЗАЦИЯ РАБОТЫ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИХ ЭКСПЕРТОВ В УСЛОВИЯХ МАССОВОЙ ГИБЕЛИ ЛЮДЕЙ

Моргун А.О., Хижняк В.В., Моргун О.О., Малихіна О.И., Войтов Е.О., Пасюга О.И.

Резюме. В статье изложен авторский взгляд на пути оптимизации работы судебно-медицинских экспертов в условиях массовой гибели людей и идентификацию как основной способ моделирования механизма события и времени обстоятельств, которые сложились во время возникновения массовых жертв (природные катаклизмы, массовые аварии, катастрофы, отравления, протестные и боевые действия). Показано важную роль сортировки на основных этапах осмотра массовых жертв и проведения судебно-медицинских экспертиз.

Ключевые слова: массовые жертвы, идентификация, сортировка, судебная медицина, оптимизация, моделирование.

OPTIMIZATION WAYS OF THE WORK OF MEDICAL EXAMINERS IN THE CONDITIONS OF THE MASS MORTALITY

Morgun A.O., Khyzhniak V.V., Morgun O.O., Malykhina O.I., Voitov Y.O., Pasyuga O.I.

Resume. The article proposes an author's view on identification as the main method of modeling the mechanism of the event and determining the time of the circumstances that occurred in case of mass casualties (natural disasters, mass accidents, catastrophes, poisoning, protests and hostilities). The important role of sorting on the main stages of mass victims' inspection and conducting the forensic and medical examinations is shown.

Key words: mass victims, identification, sorting, forensic medicine, optimization, modeling.

DOI: <https://doi.org/10.24061/2707-8728.1.2018.12>
УДК 343.982.325-058.6

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГИБЛИХ ОСІБ У ВИПАДКАХ МАСОВИХ ЖЕРТВ

Л. Л. Голубович¹, М. Д. Зубко¹, А. Л. Голубович², П. Л. Голубович², А. В. Куртєв²

¹ Запорізький державний медичний університет

² Запорізьке обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме: у статті викладається досвід комплексної роботи спеціалістів КУ«ЗОБСМЕ»ЗОР з метою ідентифікації осіб у випадках одночасного надходження великої кількості трупів з місць виникнення військових конфліктів.

Ключові слова: масова загибель, судово-медична експертиза, ідентифікація особи, комплексний підхід.

Вступ. В Україні, як і у всьому світі, на жаль, досить часто виникають події у яких гине велика кількість людей. Це природні та техногенні катастрофи, аварії на транспорті, у побуті, терористичні акти або воєнні дії [1, 2, 3]. У всіх цих випадках до процесу розслідування і ідентифікації залучаються судово-медичні експерти. На них покладається завдання – дослідження трупів для вирішення цілої низки спеціальних запитань, які цікавлять правоохоронні органи.

Судово-медична експертна практика показує, що оскільки причини смерті, в цілому, однорідні найбільш важливим з вирішуваних питань є ідентифікація загиблих осіб. Це, в першу чергу, обумовлено необхідністю передачі тіл загиблих родичам для поховання.

Всі випадки роботи судово-медичних експертів в умовах масових жертв мають як спільні риси так і особливості організації та виконання своїх функцій.

Мета повідомлення: поділитись власним досвідом виконання судово-медичних експертиз у випадках масової загибелі учасників АТО на сході нашої країни в районі Іловайська.

Результати власних досліджень та їх обговорення. 29 серпня 2014 року. о 8.15 ранку заблоковані у Іловайську українські військові за попередньою домовленістю з російською стороною, почали організований вихід з міста. Колони були розстріляні на марші. Судово-медична експертиза у випадках, пов'язаних з масовими жертвами передбачає досить значний обсяг роботи, пов'язаний з великою кількістю об'єктів дослідження та їх різноманітністю. Практично кожен випадок розслідування катастроф передбачає обов'язковий огляд місця події з участю судово-медичних експертів. Але у нашому випадку цей етап роботи категорично виключався з міркувань безпеки тому, що місце масової загибелі знаходилось на території військових дій.